Mahlakuu
8. päiv
2008
Nummõr
8 (152)
Leht mass erälde
ostõn 5 kruuni

UMA LEHT

VÕROMAA RAHVA UMAN KEELEN LEHT

Riigikogomiis Kõva Kalvi maaelost
Kae lk 2

Kaika kandi miis Drenkhani Jüri maaelost
Kae lk 3

Ruitlasõ meelest olõ-i Eesti Panka vaia
Kae lk 4

Hää tiatritükk tulõ Võrolõ

Tulõva kolmapäävä, 16. mahlakuul kell 19 saa Võrol Kandlõ kultuurimajan nätä Ugala tiatri etendüst «Runar & Kyllikki».

Tego om Tubina Taago lavastõt soomõ autori Jussi Kylätasku (1943–2005) küländ hirmsa külätüküga. Esierälidses tege tükü tuu, et inämbüs juttu om võro keelen (kavalehe perrä «lõunaeesti keelen») ja Ugala näütlejä (Komissarovi Luule, Kuntseli Karol, Aardami Ott jt) saava keelega peris häste toimõ.

Lugu esi om võiolla tsipa hirmsa ja lava pääl tetäs tsipakõsõ tuud vanainemiisi asja, tuuperäst tiatri ei soovita tükkü noorõmbilõ ku 14 aastakka.

A võrokõisi jaos om tükün küländ säänest hääd nalĺa ja ärtundmist.

Kuigi tükü kirotamisõs om huugu andnu Soomõn 1950. aastil olnu mitu hirmsat veretüüd, om lavastaja tegemise toonu piaaigu nigu mi kanti. Lauldas ka ütte ilosat Ilvesse Aapo tettüt laulu.

Soovida tükkü kimmähe kaia.

RAHMANI JAN

Kanepi tahetas raamadukülläs tetä

HARJU ÜLLE
ylle@umaleht.ee

Minevä neläpäävä, 3. mahlakuu pääväl saiva mõnõ härksämbä Kanepi kandi inemise kokko, et pitä plaani, kuis tetä Kanepist raamadukülä.

«Tegeligult olĺ seo suumlaisi mõtõ – Sysmä liinakõnõ om säändsen raamadukülli ketin seen,» seletäs üts aśa vidäjä, kunstnik Margna Epp, kiä eläs Kanepi vallan Kaagri lähkül. «Ketin om pia 20 liinakõist, egän paigan kõrraldõdas raamadulaatu, messe, kirändüsõdakit, om kõrralik raamadupuut.»

Mille võisi Eestin õkvalt Kanepi säändses raamadukülläs saia: Margna Epp arvas, et ütelt puult olõ-i Kanepil parhilla üttegi peris kimmäst asja, mink perrä taad kotust üle Eesti tundas.

Tõsõs omma Sysmä suumlasõ koorijuhi Lindali Kalevi hää tutva, Kalevil om Kanepi lähkül Varbusõl suvõkodo ja tä om nõun raamadukülä luumist vidämä. Kanepi om ka väega hää paiga pääl tuus, et sääl raamadu-üritüisi kõrralda – õkvalt suurõtii veeren.

Suumlasõ omma lubanu avita Kanepi raamadukülä jaos Euroopa liidu käest rahha saia, paiga pääl omma nõun asja takast toukama päält Lindali Kalevi ja Margna Epu ka trükükua pidäjä Vidila Vaidu.

Nõu-jõuga om lubanu ettevõtmist tukõ ka Kanepi vallavalitsus.

RAHMANI JANI PILT
Lindali Kalev ja Margna Epp tegevä Kanepist raamadukülla.

Tekke ja saatkõ viil laulõ!

Nikani ku **21. mahlakuu pääväni (21.04)** uutva Uma pido kõrraldaja ja Eesti kirändüsmuusõum **esitettüisi umakeelitsit rahvalikkõ laulõ.**
Laulu sõna (ku mõistat, sõs viis kah) tulõ saata Võro instituuti Tartuo48, 65609 Võro vai kadri@lootspill.ee.

Teedüs: 782 8750, 511 7348 (Laube Kadri) vai **www.umapido.ee**

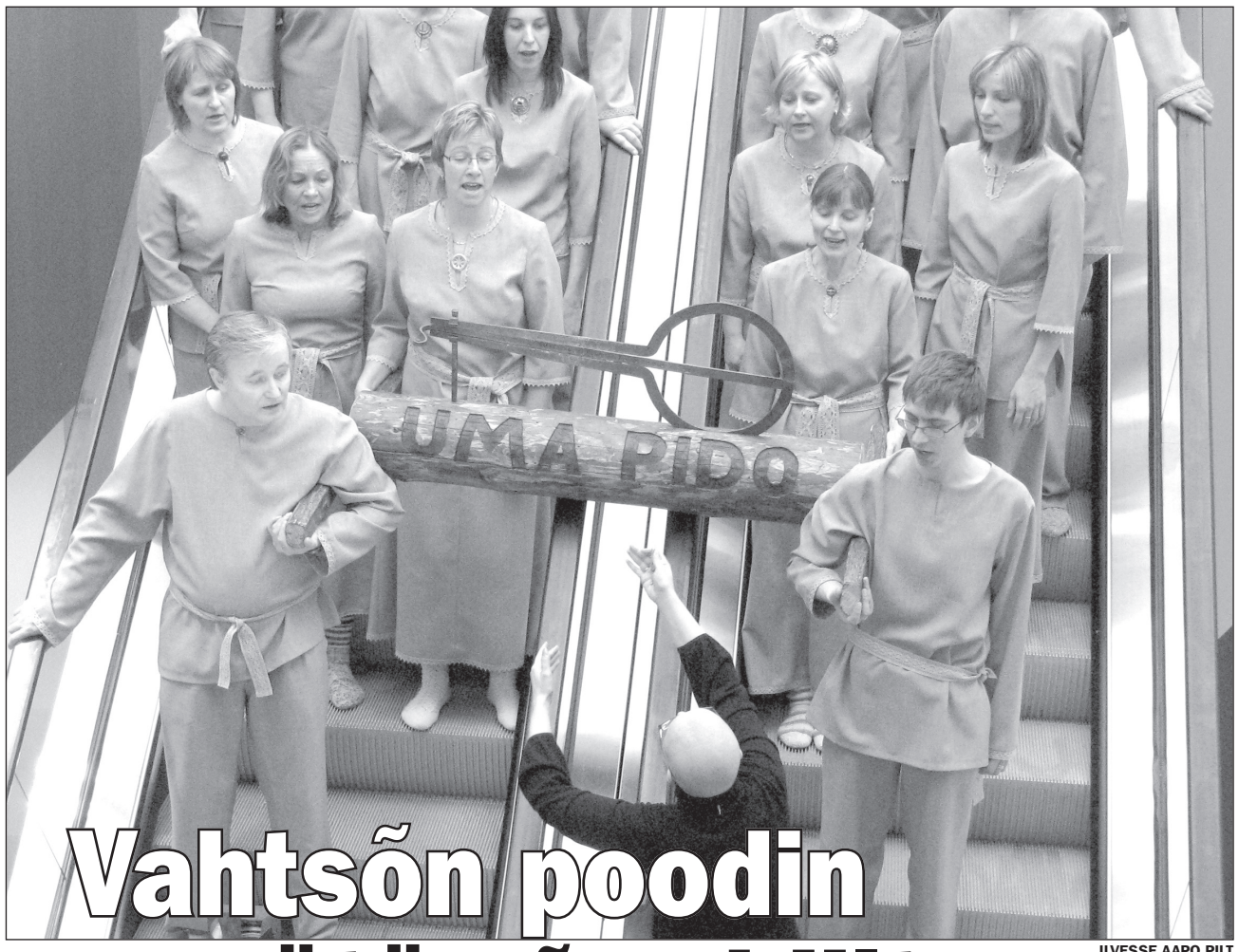

ILVESSE AAPO PILT

Vahtsõn poodin om nätä võro kiilt

RAHMANI JAN
info@umaleht.ee

Vahtsõn Võro Kagukeskusõn om nätä küländ hulga võro kiilt, viil inämb om nätä Võromaa inemiisi, kiä vahissõ sainu päält vasta.

Poodi tege esierälidses Lauritsa Piitre tett pikk pilt, miä täüt är suurõ tükü sainast. Pildi pääl omma tunnõtumba ja veidemb tunnõtumba Võromaa inemise, kõik tegevä midägi.

Et pilt katt är sada ruutmiitret saina ja tuu pääl om ligi 80 inemist, sis kaemist jakkus. Tsipakõsõ om Lauritsa Piitre pilt köüdet ka 31. lehekuul peetävä Uma Pidoga, pilte päält tulõva mitmõ tegeläse ka pido plakatidõ pääle.

Nii omgi juhtunu, et tego ei olõ hariligu poodiga, a kotussõga, kon om ka hää kultuuriüritüisi tetä. Edimädses suurõmbas teos olĺ pildi vallategemine ja Uma Pido tutvustaminõ viil inne poodi vallategemist.

Joba katõl kõrral, pildi näütämise ja poodi pidoligu vallategemise aigu om majan laulnu miihikuur, mis om hindäle nimes saanu Mehe Mõtsast. Kuur opp võrokeelitsit laulõ ja plaan noid Umal Pidol laulda.

Loodami, et üritüisi tulõ suurõn poodin viil. Ja uma kiil jääs avvu sisse ja poodin käüjile nätä.

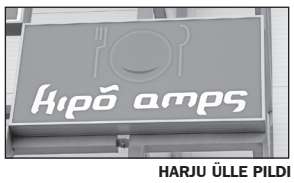

HARJU ÜLLE PILDI

Eläjävõtmisõ vasta om suur huvi

Kae ka 12.02 UL

HARJU ÜLLE
ylle@umaleht.ee

«Tuu olĺ üllätüs, et eläjätahtjit nii hulga om – seoniaoni kõlistõdas taa Uma Lehe artikli pääle!» imehtäs Heiferi eläjäkinkmiseprojekti Võromaa juht Piho Aigar. Seo kuu lõpus piässi edimädse kitsõ-lamba vahtsidõ umanigõ lauta joudma.

Piho Aigar kõnõlõs, et ilma rahalda eläjide võtmisõ vasta om huvvi tunnõt üle laja vana Võromaa: Põlvast pia Valga ala vällä.

«Kõlistanu omma pensionäri, talopidäjä, noorõ inemise,» ütles Piho Aigar. «Lambit tahetas tsipakõnõ inämb ku kitsi, a ka kitsõtahtjit om peris hulga. Palĺodõl huviliidsil om joba koton ütsjago eläjit ja tahetas mano.»

Päält tuud, ku Piho Aigar om kõigi huviliidsiga kokko saanu ja Heiferi «rahalaiv» Ameerigamaalt peräle joud, saagi naada eläjit ostma. Seokõrd om eläjide ostmisõ jaos luuta 130 000 kruuni.

Ku mineväaasta olĺ rassõ löüdä tahtjit neläle Heiferilehmäle, sõs parhilla om Piho Aigarilõ kõlistanu mitmõ inemise, kiä tahassi hindäle lehmä võtta. Tuuperäst märgotas eläjäkinkmise projekti vidäjä joba vahtsõst, lehmäprojektist.

«17. lehekuul (17.05) võtami Sännä laadal taa jutu üles,» lupa Piho Aigar ja kuts kõiki huviliidsi laatu. Tan kõnõldas Heiferi projektist ja Ruusamäe Rainis om lubanu tuust juttu tetä, ku hää elläi om lihaveis.

«Paistus, et lihaveiste turgu om ja viil tüküs aos,» löüd ka Piho Aigar ja soovitas lihaeläjit pidämä naada. Et hulga om ka eesti tõugu lehmä huviliidsi, sõs arvas tä, et ku projekt tulõ, sõs katõ tõvvo pääle.

Sännä laadu pääle omma oodõdu ka neo inemise, kiä tahasi saia sügüse nii-üteldä tõsõ tsõõri lambit vai kitsi: Heiferi-eläjit kingitüses saanu inemise piät saadu eläjä edimädse imädse tallõ sügüse edesi kinkmä.

KONNULA MARGUSÕ PILT
Heiferi-lammas katõ tallõkõsõga.

MÄRGOTUS

Hirmu vägitükü

Minevä nädäli anti aolehin teedä tuust, et Urvastõ vallavolikogo taha-i Ess-suud kaitsõ ala võtta ja turbakaibmisõ iist är pästä tuuperäst, et pelgäs säänest hirmsat ettevõtõt nigu Ketal Võru. Taa jälle ettevõtõ ollõv ähvärdänü, et and muido valla kohtulõ ja nõud kaḥotasos õkvalt mitu miljonni!

Kas neo ähvärdüse olli sõs tõtõst hirmsamba ku valla- ja ilmarahva häbü all olõk: mitmõn lehen panti vallalõ süüs pelgämist ja tuud, et umavalitsus pidänü ummi inemiisi hääolõki iist saisma, a Urvastõ vald tuud joht tii-i. Vai olḭ sõs turbakaibjal otsustajilõ ka määnegi prräänik pakku...

Rohiline Urvaste, kiä Ess-suud kaits, om üts hulk nuuri inemiisi, kiä tahtva maal ilosa luudusõ seen ellä. Vallal pidänü olõma hää miil, et nuuri maalõ tulõ. Luudusõ häötämine ei tuu nuurt rahvast valda mano. Nuuriga taplõminõ tuu peräst, et noorõ tahtva ilosat Urvastõ kanti, kisk niisama Urvastõ valla hääd nimme allapoolõ.

A päkkä hoiami mi Võro liinavalitsusõlõ, kiä es lupa suurõ kooli mano mängopõrgut tetä: liin andas kah kohtulõ ja nõutas kaḥotasso. Eski ku liin piäsi kohtun kaotama, om tä koolilatsi iist vällä astnu ja seo om moraalnõ võit. A ku kohtun tulõ võit, sõs om tuu joba topõlt-võit.

RAHMANI JAN

UMA LEHT

Telmisenummõr 00917
Ilmus egä katõ nädäli takast tõsõpäävä
Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro
E-post: umaleht@umaleht.ee; info@umaleht.ee

Päätoimõndaja kt: Jan Rahman 78 222 21, 56 606 494 info@umaleht.ee
Keeletoimõndaja: Laivi Org laivi77@hot.ee
Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster 56 213 177 mariko.faster@gmail.com

Välläandja: Võro Selts VKKF
Trükjä: AS Võru Täht
Leht Internetin: http://www.umaleht.ee

Lehe välläandmist tugõva:
Riiklinõ programm «Lõunaeesti kiil ja kultuur»
ja
EESTI KULTUURKAPITAL

Maainemine saa-i umma ello õnnõ riigi abi pääle üles ehitä

Pall püvvä esi kinni!

KÕVA KALVI,
Võromaa miis Riigikogon

Parhilla kõnõldas palḭo tuust, kuimuudu piäsi riigikogulasõ tüüd tegemä. Ma tii poolõ aost tüüd Taḭnan ja poolõ tan Võrumaal – Riigikogu liigõ omgi sääne sõnomidõ viijä nii ütelt ku tõsõlt puult. Nigu külävanõmb om sillas uma külä ja vallavalitsusõ vaihõl.

Väega hulga asju, mis meid huvitasõ, ei tetä är riigikogu saalin, a valitsusõn. Tulõ noid asju läbi valitsusõ aia ja mi kandist validu inemise omma iks tuud tüüd tennü.

Võrumaa inemiisi hellü om Tuumpääl iks kullõldu, a mõnõl puul omma hädä viil suurõmba ku meil tan Võrumaal. Saarõmaa mehe omma hädän praamiühendüse, Pärnumaa kehvi teiega, Hummogu-Virumaad kaivõtas altpuult ja ohtralõ kaivõtas. Meil tahetas õnnõ väikut Ess-suukõist är tetä.

Ku kaemi 15 aasta tagust aigu, sõs ma julgu külh üteldä, et ei olõ parõmbat aigu olnu maal ellä ja maamehe tüüd tetä ku parhilla: põllumehele mastas saagi iist häste, kõik tahtva osta, käävä eski ussõ takan. Neo toetusõ, midä mi kandi põllumehe viil manu saava, omma palḭodõn kotussin suurõmba, ku Kesk-Eesti miihil om võimalik saia.

Mis om viimätsil aastil tulnu: inne mi kandi inemise väega es virise, a no nakkas, et kiäki koskilt piät tulõma ja tegemä.

Arvatas, et kiäki piät muru päält lumõ är toukama, tuu asõmõl, et hindäl traktorilõ palgijupp taadõ panda vai määnegi terä ette mõtõlda.

Neo aśa, mis meil siin Võrumaal väega pitsitänü omma, omma nakanu joba liikma. Tuu jutu pääle, et kõik viiäs Võrumaalt är: postkontori, kooli, raamadukogu, mõtsamehe – ütle ma tuud, et kõik naa aśa omma olnu siin 15 aastat. A inemise omma õks maalt är lännü, neo aśa ei olõ jätnü inemiisi pidämä. Tähendäs, et om viil midägi tähtsämbät, et inemiisi maalõ pidämä saia.

Mille noorõ siist är läävä? Inemine kasus suurõs, tüvi nakkas kandma, om vaia kohegi elämä minnä. A imä-esä omma kah viil noorõ inemise, sõsaritvelli om kah viil majan...

No nakkat maia ostma. A ostat mi kandin maja vai Taḭnan kortõri, ega tan suurt hinnavaiht inämb ei olõ. No sõs astutaski pikemb samm – «pudrumäele» ligembäle.

A asi olnu tõistõ, ku siin paiga pääl olõs elukotussit, mink iist saanu nuur inemine kuigi pikembä ao pääle massa vai andnu vald eski maa niisama. Ja et tan olnu vesi olõman ja tii elämise manu. Inemine mõtlõs kõgõpäält tuu pääle, kas tä kodu iks sisse saa ja kas kaon om niipalḭo vett, et mõssu mõskõ.

Ku neo aśa omma olõman, sõs jäiäs maalõ. Ja ku mi inemine om iks uma higi ja vaivaga maja valmis ehitänü, sõs tuud naḭalt müüki ei panda.

Ku ütelt puult tõmmatas küläpuutõ ja postipunktõ kokko, sõs tõsõlt puult pakk riik vällä Euroopa liidu abiraha tuus, et kogokund saa esi üteldä, midä om kohegi vaia ehitä ja kogokund esi saa tuud luvva.

Hää välläpäsemine om tuu, ku üten kotussõn om kuun küläpuut, postipunkt, raamadukogu, võiolla eski viil kohvijuumisõ nukakõnõ vai kasvai kotus, kos kütet paaki laskõ.

Külä esi majandas taad kõkkõ ja riik toetas läbi määndsegi programmi. Neo aśa omma õkvalt mi kandi jaos vällä pakudu – pall om läbi *Readeri*-programmi õhun ja tuu tulõ kinni püüdä.

Käve ilda aigu Suwemi müüblitchässen. Sääl kõnõldi, et kaup lätt Riiga vai Berliini ja olõ-i vaiht, kas tüüstüs om Himmal vai Taḭnan. Pääasi, et Internet tüütäs.

Nii, et olõ-i siin mi nukan taa elu midägi nii väega vilets, ku esi härksä olla.

Riigi pääle – külh riik tulõ ja tege! – saa-i umma ellu üles ehitä. Lõpun jõud tuu inemine sinnä vällä, et tälle õga kuu kantas vallast 500 vai 1000 kruuni. Ku tä säänest ellu taht, sõs andku minnä. Ku riigi pääle luutma jäiä, sõs riik andki tuu miinimumi, minka kuigimuudu hädäperäst är saat ellä.

Kiri

Kiri kiroda aadrõssil Tartu 48, Võro liin 65609 Uma Leht vai info@umaleht.ee

Toimõndusõl om õigus kirju toimõnda ja naid lühendä. Kirä iist honorarri ei masta.

Võro liin puhtas!

Loi tuust prügükorjamisõ-kampaaniast ja arva, et Võromaa om meil eski küländ illos. Tuu iist Võro liin olõ-i sukugi illos. Mul om Võro liina hääkõrra peräst õkvalt murõ.

Kõnõldas, et Taḭnan ollõv Kopli nii-üteldä geto ja näge jälle vällä. A sääl olõ-i inämb ammu säänest pilti nätä, nigu piaaigu Võro keskliinan, Kreutzwaldi ja Vabadusõ uulidsa nuka pääl. Tan sais üts jälle rohilinõ tondiloss ja tuu, midä näet tuu tondilossi hoovi pääl, om kah midägi hirmsat! Tast om peris jäledü Rannatarõ poolõ kõndi.

Tõnõ kotus, mis mullõ murõt tege, om Kubija mõtsaalonõ. Kutsu inemiisi üles: ärke viige prükü ja pudõlit Kubija mõtsa ala! Looda väega, et tuu sodi, mis tan joba om, seo kevväi är viiäs.

Kurvas tege sääne asi kah, nigu ma ütspäiv näi: sõit herrä uma autuga Võro kalmuaia liivavõtmisõ karjääri ja puistas taha uma prügükoti! Tuu om mu meelest puul pattu, ku kiäki uma prügü kalmuaia prügükasti tsuskas, a et prükü liivakarjääri viiäs, tuu om peris patt!

Ma arva tuud kah, et tulõsi naada allkirju kogoma tuu Võro liina plaani vasta, et Kreutzwaldi uulidsa veerest kõik suurõ puu maaha võetas.

DAGMAR Kubijalt

Määri Andres: kõnõlõ esi kah õks egäl puul, et Uma Pido tulõ!

Koorijuht Määri Andres (35) tund, et laulja omma Uma Pido uutmisõst herevil. Tahetas jo väega nätä ka tuud, kuis filmi pääle jäädi. Määri Andrese iistvõtmisõl läävä 31. lehekuul Võrolõ pidolõ Põlva maakunna nuuri miihi kuur ja Laheda valla segäkuur.

Midä Umast Pidost külä pääl arvatas?

Ega kõik viil ei tiiä külh, et Uma Pido tulõ. Sõski, nuu inemise, kiä omma kultuurist laembalt huvitõdu, nuu tiidvä. Ma kõnõlõ esi kah õks egäl puul, et sääne pido tulõ. Mi valla kuur lätt kah kimmäle pidolõ.

Parhilla opimi laulõ. Mehe omma käünü Võrol katõl miihilaulupäävä̇l. Sääl tetti filmi, mi mehe jäivä ilostõ pääle (*naard*). Kõik naa säändse aśa mõotasõ, avitasõ vaimu pidos valmis panda. Tegünes jo sääne väiku herevil olõk. Lehekuun saagi valmis film tuust, kuis Mehe Mõtsast kokko laulma tulli. Ja muidoki kõik tõõsõ kah, kiä inne laulnu. Kõiki näid sääl näüdätäs.

Miä arvat, mille palḭo tähtsä nõna laulma tulli?

Õks Uma Pido hääskitmisest ja tahtmisõst võro keelen laulda. No või-olla väiku hindäreklaam kah tuus aos, ku valimisõ tulõva. A sääne olõ-i halv päähämäärmine, ku hinnäst kultuuri kaudu näütät. Usu, et nä ka süämest tahtva laulda.

Määne täpsehe ti valla kuur um?

Laheda valla segäkuur, miä tulḭ kokko minevä aasta märdikuun, om avaligult püüne pääl laulnu «Vanna sanna», muud viil pidolaulõst olõ-i. «Vanna sanna» sai kuulda vabariigi aastapäävä kontsõrdil Vanan-Koiolan.

Pidolaulu olõ-i rassõ. Mõnõl vast om veidkese rassõ võro keelega – noil, kiä omma tulnu kavvõmbast mikanti elämä. Lauljit om meil 20, a tiiä, et tulõ viil mano kah. Kokko saami egä nädäli iispäävä Tilsi koolin.

Määndsit laulõ tulõ teil viil kõgõ inämb haṛota?

Segäkuurõ laulõga tulõ viil tüüd tetä. Alostimi ühendkuurõ laulõga, nuu omma lihtsämbä. Elkeni «Sügüselaul» taht viil kimmäle tegelemist. Eelä (31. urbõkuul) proovin võtsõmi läbi «Varjoliidsi puiõ all» ja «Nõnda lauluga ma lähä».

Kas miihi olḭ valla segäkuuri rassõ saia?

Kae, imelik jah, et es olõ rassõ. Võti umast *Noorte Meeste koorist* ka paar-kolm miist appi. Meil laul Tilsi kooli direktri, latsikodo direktri, spordiklubi iistvõtja jt. Om viil miihi, näütüses üts näütetsõõrist. Muidoki, miihi ooda iks viil mano.

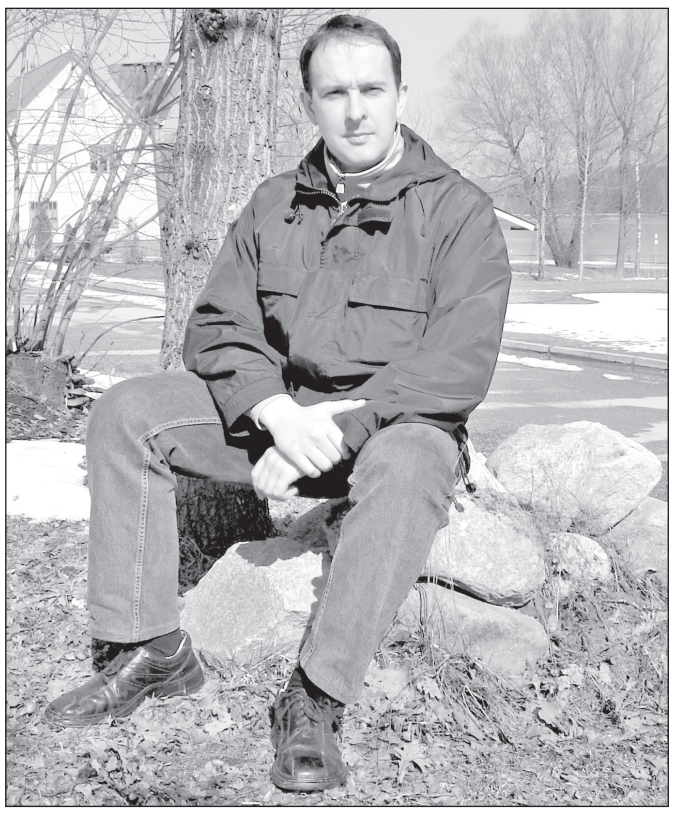

ALLASÕ TIIA PILT

Määri Andresel tulõ võro keelen lauldõn õkva latsõpõlv Raistõn silmi ette.

A kõgõ inämb olõs soprani poolõ naisi vaia.

Olt segäkooriga rahul?

Või väega. Nä tahtva laulda. Ja julgusõ üldä, määne lugu miildüs. Vai hoobiski, et seokõrd olḭ hää pruuv.

Meil om sääl häätahtlik olõminõ. Ega hää hindätundminõ om muusiga man ülepää väega tähtsä. Koorijuht piät andma lauljalõ, a taht esi kah midägi vasta saia (*naard*). Säänest häätahtlikku vastakajja, nigu saanu olõgi.

Kuis Põlva maakunna nuuri miihi kooril lätt?

Sügüse saa meil säidse aastat kuun oltus. Mõnõ mehe olõmi ilda aigu mano saanu – Põlva ütisgümnaasiumist ja Kanepi puult.

Lauritsa Piitre pildi vallategemisel Võrol Kagukeskusõn laulimi paar lihtsät luku. Pruuvõ teemi päämidselt Vana-Koiola kultuurimajan vai Põlva muusikakoolin. 12. mahlakuu pääväl om Kambjan naisandsamblidõ päiv, sääl annami kontsõrdi. Pallõldi, et mi kimmäle ka tütrikkõ tandsutama jääsi – tuu olḭ õkva eräle palvõ (*naard*). 13. mahlakuu pääväl om Moosten Põlva maakunna poissõkoori 5. aasta juubõl. Olõmi sääl, niiüldä uma noorõmba vele tähtpääväl, külälisesinejä.

Määne võrokiilne laul suurilõ poiskõisilõ kõgõ inämb miildüs?

Ütehelülist «Haani miist» om hää laulda, tuud kõik tiidvä. «Kuionu puu» tulḭ kah häste vällä. Näile miildüse säändse kipõmba ja lustilidsõmba luu nigu «Mi herr», midä pidol laulami üten Võro nuuri miihi kooriga.

Kas Põlva ja Võro maakunna piir um kuikimuudu tunda? Um põhjust arvamiisil, et Põlvan ei tulõs Umast Pidost midägi vällä?

Ma taad piiri tunnõ-i joht. Ma kõnõlõ võro kiilt niisama palḭo Põlva kandin ku Võro puul. Määnestki vaiht olõ-i. Tulli õkva täämbä (1.04) Põlgastõst, tei sääl naisandsambliga pruuvi. Muidoki mi kõnõlimi õnnõ võro keelen! Taasama Uma Pido köütki viil inämb kõkkõ taad võrokeelist piirkunda kokko.

Kuna kolmas Uma Pido miihikoori üldpruuv um?

27. mahlakuu pääväl. Iks Kandlõn saami kokko. Tunnus, et kõigil om joba sääne pido uutmisõ põnõvus seen. Naa «mehe mõtsast» omma väega tubli. Ku kiäki taht, et timäga eräle tegeldäs – ega dirigendel tuu vasta midägi olõ-i.

Miä esi tunnõt, ku võro keelen laulat?

Mul nakkas latsõpõlv silmi iin juuskma. Lämmi nakkas hingen. Tulõ miilde uma Raistõ maakodo, kost peri olõ.

Küsse **ALLASÕ TIIA**

MÄÄRI ANDRES

- Umal Pidol juhatas luku «Kuionu puu».
- Juht Vana-Koiola kultuurimajja, Põlva maakunna nuuri miihi kuuri, Laheda valla segäkuuri
- Avitas Põlgastõ naisandsamblikõist
- Oppas Põlva muusigakoolin klavõrisaadõt, improvisatsiooni ja solfedžot

Maamehega maaelost

HARJU ÜLLE
ylle@umaleht.ee

Om mahlakuu (jürikuu) tõõnõ päiv. Sõit Karula mäki vaihõlõ määr vahtsõstmõstu auto jälki muakarva. Tüükuast Haabsaarõ lähkült lõvvä Drenkhani Jüri (54), timä rõivist tulõ ravvatüü lõhna. Jüri om põllumiis, kiä poolõ aost mässäs eläjide ja nurmiga, poolõ aost massinidõga. Et paikkunnan olõs tii vallalõ aedu ja mutikõisil kartolimaa künnedü.

«365 päivä aastan om tüüpäiv, seo aasta üts viil manu. Päivä tiit tüükua man, et paikkundlik elo püsünü, õdagu kotun. Kaupmehe ammõt inämb päävä sisse ei mahu,» seletäs Jüri tuud, mille talomiis uma kraamiga turgu ei jõvva.

Jüri om vana-aolinõ kõva tüümiis, timäle kõik seoilmaaigsõ viguri ei passi: toetusõ omma üts paras ullitus – põllumiis pidänü iks saama tullu tuust, midä tä müü. Lainu Jüri kah võtta ei taha, et vahtsit massinit osta: võlg om võõra uma. Ja määndsitki vällämaa eläjäkeisi nakka-i Jüri kah elon pidämä.

Parhillanõ aig tege timä mitmõ kandi päält murõligus. Kas elo maal jääs püsümä?

«Om ollu häid aigõ ja om ollu hõeliid aigõ. Nüüt paistus, et om sääne aig, ku väikeist põllumiist, paikkundlikku kombõperist põllupidämise viisi ei taheta tunnista,» seletäs Jüri. Tä saa arvo, et suurtuutminõ om kavalamb ja odavamb, a om ummõhtõ toda miilt, et Kaika mäki vaihõl ei olõ suurtuutminõ mitte kunagi är tasunu. Tuud näüdäś mõisaaig ja kolhoosiaig kah.

Jüri meelest om asi maaeloga lihtsä: vana kombõperine eloviis olõs veereala pääl mõistlik. Tuu tähendäs, et pere kasvatas hindäle esi söögi, pidä lehmi, tsiko, tege põldu.

Esieränis tähtsäs pidä Jüri tuud, et piim olõsi elämisen olõman. «Piim om elu alus!» ütles tä uma jutu seen mitu kõrda. Täl om laudan ütessä lehmä (pia tulõ mõni viil mano) ja neli tsika.

Halva aśa tetäs kõik kõrraga

Ummõhtõ pelgäs Jüri, et timahava jätvä palľo lehmäpidämise maaha ja lihakombinaadõl saa hulga tüüd olõma. Mille? Selle, et Võro juustutüüstüs, kohe timä uma piimä müü, lei seost kuust piimä hinna krooni ja kümme senti alla – liitrist mastas neli kruuni. «Om arvu saia, et suvidsõ piimä hind või madalamb olla, a et tä nii palľu, 1.10 sattõ, ma ei mõista midägi üteldä. Taa om üts märk, et maaelu piät siist paikkunnast är kaoma,» om Jüri kimmäs.

Jüri meelest võinu avita regionaalpoliitiga, tuu om sõna, midä tä telekast kuuldnu om, a uma naha pääl tundnu ei olõ. Jüri kitt, et kinä ja viisaga herrä paistusõ nuu regionaalministri, a timä jaos näist midägi ei olõ. Midä sis võlssi tetäs? Jüri meelest om kõgõ suurõmb hädä tuu, et egäsugudsõ kinnipandmisõ ja ärkaotamisõ tetäs kõik kõrraga ja paigapäälidse rahvaga läbi kõnõlõmalda. «Mõtskunna kaotõdas är, autukauplusõ, postipunktikõsõ pandas kinni,» lugõ Jüri ette.

HARJU ÜLLE PILT

Drenkhani Jüri putitas tüükuan massinit – pia tulõ põldu tegemä minnä.

Miä sis avitanu?

Regionaalpoliitigat olnu Jüri meelest tunda tuust, ku maatii saanu kõrda ja maainemise es pidänü inämb ummi massinit kehvi teie pääle lahkma.

Tõnõ tähtsä asi om, et harinuisi asju es tohtnu nii kipõlt muuta ja kõiki ammõtiid väega kavvõlõ är kolli.

Ja põllumehel pidänü olõma külbmise aigu teedä, määndse hinnaga vili tä käest är ostõtas. Sis tiidnü põllumiis ette rehkendä. Kimmäs vilä hind külbmise aigu olnu Jüri meelest õigõ põllumajanduspoliitiga, mitte määnegi keerolinõ toetuisi kõrd.

Jüri perren om üles kasunu kuus last. 2005. aastagal valiti Jüri Võro maakunna aasta esäs. Kas mõnõst latsõst om ka talo edesipidäjät? «Ma tuu peräst ei murõhta. Ku maaelu lätt säändses, et tan ütel ellu eläväl inemisel midägi tetä ei olõ, sis ma tuud ei soovitagi. A ku näist kiäki löüd, et taa om väega õigõ, sis mul ei olõ tuu vasta mitte midägi,» ütles Jüri. Tä om märgotanu, et võiolla saa talomiis hoobis timä tsillokõsõst pojapojast.

Jüri om tuud miilt, et noorõ võinu õks maalõ tulla, ku näil om, millest är ellä. «Midä rohkõmb meid om, toda parõmb, vanõmbil inemiisil om kah parõmb ellä, ku nuuri om ümbre,» arvas Jüri. Õnnõs om ka timä kanti nuuri inemiisi tulnu: Jüri saa uma tarõ mant näüdädä kattõ vahtsõt elämist.

Jüripääväs kaar maaha

«A jüripääväs saa edimäne kaar maaha, tuud ma ütle!» lupa Jüri jutu lõpõtusõs. «A kas tuu ka üles võetus saa, tuud julgu-i ma külh täämbä lupa!»

Puigal tege vigurit euro-seto üten ummi sõpruga

VALPRI LIINA

Joba pia säidse aastat käü Puiga koolimajja kokku seltskund, et sääl tükke tetä. Nuu tükü omma tiatritükü, midä Puiga rahvamaja näütetsõõr Puigalasõq hindä rõõmus ja päältkaejidõ meelehääs opp.

Algus tetti 2001. aastal väikeisi naľatükkega. Järgmäne aasta olľ julgust joba suurõmb tükk ette võtta: Kitzbergi Augusti «Kolm suuvi» – lugu tuust, kuis ahnus inemise är tsurk. Võro kiilde aviť näütemängu panda Reimanni Nele. Lätś nii häste, et puigalasõ saadõti Pärnuhe üleriigilisele näütetsõõrõ festivaalilõ.

Näütemänguseltskunnast: Rannula Anneli (39) om opnu Vanan-Antslan, kon miildü ka näütemängu tetä. Tüükotusõ perrä kokk Võrun majan, mille külen silt «Õlle 17».

Taaberi Maret (51) sai koka paprõ Talina koolist, a rohkõmb kandnu huult eläjide ja näide nõnaedidse iist.

Raudnõmmõ Valentina vai Valli (65) üteľ hindä tutvustusõs, et om vanaimä ja vanavanaimä. Valli om olnu iks muiõ ammõtidõ pääl kah, nigu näütüses postikandja.

Jakobsoni Tiiu (65) olľ tüül latsiaian. Ku tä pensi pääle ja är kodo jäi, lei näütetsõõriga kampa. Latsiga tulľ vahel nigunii üten mängi.

HARJU ÜLLE PILT

Kõgõ iin Puiga näütemängutsõõri ainukõnõ miis Lissmanni Mart, takan (kuralt) Raudnõmmõ Valli, Taaberi Maret, Vijardi Külli, Jakobsoni Tiiu ja Rannula Anneli.

Lissmanni Mart (61) om ainumanõ miishing seltskunnan. Kööri talu peremiis. Võru tehnikumin opnu ravvatüüd, a ei jää hättä ka puutüü man. Ku lava pääle om vaia midägi ehitä, tulõ Mart appi.

Kuvvõs om rahvamaja juhataja Vijardi Külli (47), kiä tükü püüne pääle sääd ja muusikalidsõ poolõ iist huult kand.

Miildüs tiatrit tetä võru keelen

Näütetsõõr Puigalasõq om huvitav viil tuuperäst, et mängitas võru keelen. «Meile miildüs ja tulõ vällä kah,» arvasõ tegeläse.

Külli om lava pääle säädnü tenukirä ja muu tunnustusõ, millest või vällä lukõ: näütetsõõril om peris häste lännü. Võrul maatiatridõ pääväl ja tõisil ülesastmiisil kodukandin saias näist arvu kah, õnnõ Pärnu festivaalil lätś tõlki vaia. Hääs iinkujus om Võru tiatriateljee ummi võrukiilside näütemängega.

Egä aasta om vällä tulnu tükk. Viil üts muinasjutulinõ lugu om olnu «Vaenõlats ja talotütrik».

Kõik tõsõ pääle Tiiu omma algusõst pääle kuun käünü. Tiiul lätt parhilla kolmas aasta.

«Küsse Mareti käest, kas ma Krõõda ossa saa, ku tulõ. Ma olli Kolepi koolin lava pääl Krõõta mängnü. Maret üteľ, et Krõõta meil õkva vaia omgi!» kõnõľ Tiiu umast tulõkist.

Jutt om Lutsu tüküst «*Vanad lood Sirgasmäelt*». Tuulsamal 2006. aasta suvõl tähüstedi Kubijal laulupidoga Võrumaa laulupitõ 125. aasta juubõlit. Sinnä pidolõ olli puigalasõ – Pliuhkam uma andsaga perrega – pallõldu laulõ-tandsõ vahepääle rahvast lõbustama.

Häste lätś 5. maatiatripääväl minevä aasta Seeba Helduri tüküga «Euro-seto». Pääle näütetsõõri tunnustõdi viil pääosalist Lissmanni Marti, vanna MTJ-i «roostõn riistaga» joťat, ja külänaist mängnüt Rannula Annelit.

Timahavvanõ tükk kand nimme «Mille nii um». Tuu käsikiri om peri 2000. aasta Võro seldsi näütemänge võistlusõlt. Tuu om võrukiilne etendüs säitsme pildiga. Naabrinaasõ – Meeta (Jakobsoni Tiiu) ja Katri (Rannula Anneli) – saava aastalõpun kokku ja arotasõ sõna *millennium* tähendüst.

Vigurit tetäs ja nallľa saa kõik aig

Vahtsõt tükkü mängiti Jakobsoni Tiiu juubõlil urbõkuu edimädsel pääval. Tuu pääväga naaś ka tiatrikuu pääle.

«Eederi jõimi kah är,» kitt Tiiu kavala näoga. A tulõ vällä, et juuminõ olľ viguri tegemine. Maret lasḱ saalin salguisi läbi pritsi eederit, et ehtsä hais tekütä.

Nii taa näütetsõõri elo käü, läbi naaru ja naľa. Egäsugumast nalľa om olnu. Misson lätś Lissmanni Mardil meelest, miä üldä. Lätś lava taadõ ja küsse Külli käest perrä.

Puiga latsiaian mängiti seo aasta tunnõdu laulu perrä säctüt näütemängu «Põdra maja», kon pääle jänese ja põdra olľ viil eläjit, puudus es olõ ka kuri jahimiis. «Latsilõ väega miildü,» om ütine arvaminõ.

Päält kodopaiga om mängit Parksepän ja mitu kõrd Misson, muialgi. Om käüt pidoõdagit, küläpäivi vai juubõlit piten. Udsali turismitalun mängiti välän:külm ilm panď hamba suun plagisõma.

Puiga näütemänguseltskunnal om murritki.Vijardi Küllil om suuv: kas lövvüs maakunnan säändsit inemiisi, kes kirotasi näile lühkeisi võrukiilsit näütemänge, kon es olnu palľo osatäütjit?

Timahavva om kolmõ maakunna – Võru, Põlva, Valga – ütine maatiatripäiv Varstun 13. mahlakuul. Hoiami sis päkkä ka Puiga rahvalõ!

Kiisla

Esimuudu kiisla

Seol aol, ku Eestimaal «Õnnõ 13» seriaali Evelin ai andsakut äriplaani kiislat tetä, mink üle kõik naari, omma suumlasõ tuu joba är tennü. Tegeligult arvada joba palľu innembi.

Soomõ poodin müvväs kiislat väiku topsikõsõ seen jogurtiletin. Muiduki olõ-i tuu soolanõ, nigu traditsioonilinõ kiisla, a makus. Valli om mitmõsugumaidsi maikõga kiisla vaihõl. Vanast lukupidävä inemise võiva süvvä mõtsamarju (palok, mustik, maasik, vabarn), verevide marju (maasik, hõrak, palok, aroonia), ubina-kaneeli vai ploomi kiislat. Vahtsidõ maikõ otsja võiva valli kohvi, ananassi, kõllatsidõ puuvilju (apõlsin, mango, nõglapai) vai persigu-passioni maigu vaihõl.

Nii nigu võrokõsõ, omma ka suumlasõ söönü vanast palľu kaara ja Bioferme-nimeline firma om tuu hää jälki kääki toonu. Õnnõ muudsamban moodun: pandnu kiislalõ manu viil kaarakliid ja muusi (sahvti). Harilikku tsukõrd ei panda sukugi, makõ tulõ marjust, maŕatsukrust ja puuviljust. Et kiisla seen piimä ei olõ, kõlbas tuu süvvä ka noil, kel om piimäallergia.

Massassi jälki vanaimä tarkust tarvita ja pruuvi kotun kiislat tetä. Hapnõ maigu är võtmisõs sekä sinnä sisse esitettüt muusi vai sükävkülmämarju ja kae, kuis vällä tulľ. Niimuudu saa egäl juhul tervüsligu söögi.

Vahtsõl aol omma Rõugõ naasõ pruuvnu ka kiislat tetä. Alvela Milvi Rohtlätte talost om kiislat turistõlõ paknu. Tä om sinnä sisse segänü näütüses maaśkamuusi. Jaani-Peebu talon om kiislat tennü Kõva Külli ja soovitanu tuud süvvä piimäga.

FASTRÕ MARIKO

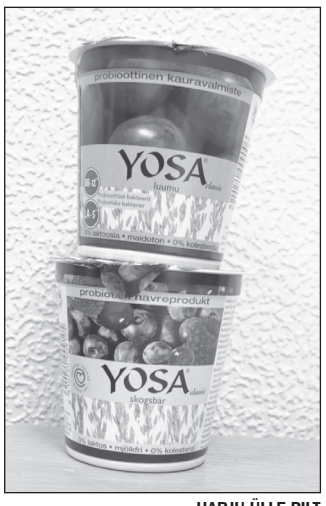

HARJU ÜLLE PILT

Soomõ kiisla.

Kuis kiislat tetä?

Võtta kats liitrit lättevett vai muud väega puhast vett ja aia tuu lämmäs. Valla vesi poolõlõ kilolõ kaarahelbile pääle. Jättä katõs pääväs hapnõma. Ku om hapanu, kurnada liim patta. Kaarahelbidega olõ-i midägi pääle naada, nuu või tsialõ anda. Liimi kiitä väiku tulõ pääl ja sekä kõik aig nikagu tuu paksõmbas lätt ja paa saina küllest nigu vallalõ lüü. Kiä taht, või kiislat lämmält soola ja võiuga süvvä. Makus kiisla om kõgõ parõmb külmält.

Interneti põhal **FASTRÕ MARIKO**

Anna mullõ andis

METSOJA ÕIE

Uutsõvili olĺ salvõh ja vana jahu pia läbi. Vaia olĺ minnä veskile. Panď sis Petra hobõsõlõ viläkuurma pääle ja hummogu varra olĺ tä joba veski ussõ takah umma kõrda uutmah.

Mõnõ ao peräst tulliva hobõsõga kolm vinne miist ja pakiva mi Petralõ ka külmäruuht üle pudõlisuu rüübädä. Petral õkva tujo parasi ja ka külm anď perrä.

Sõs naksiva vinne mehe Petrat pallõma, õt müü näile paar kotti vilja. Petra õs olõ nõuh, üteĺ, et ku är jauha, sõs kae. Pia olĺgi kõrd Petra käch, abiliisi olĺ õkva kolm tükkü ja vahtsõnõ putõl käve ka ümbretsõõri.

«No Petra,» alosť üts miihist, kes kõnõĺ kõgõ parõmbalõ seto kiilt. «Kas müüt sõs meile paar kotti jahhu?» Petra kai miihile otsa ja lei sis käega: «Olkõ pääle!» Jälki võeti putõl vallalõ. Petra jõi üle pudõlisuu, a vindläse vinssi jahukottõ uma vankri pääle.

«No Petra, siin om sullõ raha ja hobõsõl ka kergemb kodo minnä.» Petra vasta: «Ei, nüüt ma ei lääki kodo, lää Petseride Tannõ tsäimajja. Mul jo rahha om.» Ja sõit läts Petseri poolõ.

Kunitsakoorast (Koidula) olĺ Petseride õnnõ mõni verst maad. Nä joudsõva kõik pääle lõunat Petseride.

PLATSI LIISO TSEHKENDÜS

Hobõsõ lasila külge kinni, tekk pääle ja esi tsäimajja. Sääl tetti hind ka Petra hobõsõ ja perä jahukottõ iist.

Petra pää olĺ tulinõ, miil hää ja tä jäi lavva viirde magama. Vinne mehe võtiva ka Petra hobõsõ. Üts istõ uma hobõsõ pääle, kats Petra Miisa vankridõ ja lätsi tsäimaja takast umma tiid.

Petra heräsi üles, ku kiäki tedä rapuť, õt mine vällä, aig tsäimaja kinni panda. Petra otsõ karmanist rahakotti ja hobõsõ passi, a õs lövvä. Jaloť sõs hummoguni platsi pääl ja näkḱ, õt turg om jo vallalõ, lätś sinnä. Pää valoť hirmsadõ, a rahha õs olõ kopkastki.

Sõs tulĺ tälle kõik miilde, mis eelä juhtu: õt möi jahu, a õt möi ka hobõsõ, tuud õs mälehtä. Võtť sis hindäl rinnost kinni ja üteĺ puul-ikudsõ helüga: «Iho, läämi är kodo, mul olõ-i sullõ inämb midägi anda!» Tä korruť taadsamma lausõt mitu kõrda ja ikḱ nigu väikene lats.

Tuud näkḱ naabrikülä miis ja Petra jutusť tälle kõik, kuis olĺ olnu. Sõs võtť tuu miis Petra uma hobõsõ pääle ja vei tä kodo. Ku Petra joudsõ uma kodo mano, lasḱ naasõ ette põlvildõ ja pallõĺ: «Anna mullõ andis!» Tõõsõl pääväl pallõĺ naanõ naabrimehe käest hobõsõ ja lätś esi veskile.

Tuul aol ehitedi Tarto-Petseri raudtiid. Petra jätť naasõ põldu tegemä ja maia pidämä, lätś esi raudtiiehitüse pääle tüühü. Esi üteĺ naasõlõ, õt Katikõnõ, kae latsi ja künnä põldu tuu vana hobõsõga, mis meil viil om. Ma ei tulõ inne sullõ appi, ku olõ ostnu hobõsõ vankriga ja suurõ kuurma vilja.

Petra olĺ tuust pääväst nigu vahtsõst sündünü, õs juu tsilkagi, õs tii suitsu. Naanõ käve timmä vahepääl kaemah ja tõi praadidu lihatükü. Mõnõ ao peräst olĺ Petra kotoh, uhkõ hopõn vankri iih ja viläkuurma pääl.

Kallisť sõs ummi latsi ja naist ni pidi jäl umma tallo edesi.

P.S. Taad tõtõst sündünüt luku jutusť mullõ mitu kõrda mu vanaesä, kiä olĺ Petraga ütevana ja olĺ üteh timäga raudtii pääl tüüh.

Mõttõlda ettevõttõ!

RUITLASÕ OLAVI,
mõttõga miis

Eesti Panga presidendi palk kasvi aastaga 31 000 kruuni ja om no 150 000 kruuni kuun. Panga nõvvokogo esimiis Sõra Mart anď teedä, et Eesti Panga presidendi kotus om üts tähtsämbit kotussit Eesti Vabariigin.

Midä Eesti Pank tege? Sama häste ku mitte midägi! Kommertspankul ei olõ Eesti Panga iin muud kohust ku timä käest tegevusluba saia. Rahapapridõ pääl om varramba ammõtin olnu presidente allkirä ja kõik.

Milles pank, miä ei anna lainu ja millel ei olõ üttegi rahaautomaati? Mille massumasja piät mitte millegi iist Lipstokki nuumama?

Tõnõ mõttõlda ettevõtõ om Eesti Raudtii. Ostõti ilmadu suurõ raha iist riigile tagasi, Ansip käänď samal aol tassakõistõ joba noid mutriid vallalõ, minka pronksmiis uma alussõ pääl kinni olĺ: no om kauba läbividämisega p...n!

Eesti Raudtiil om mõnisada kilomiitret ravvast relsse. Et neo hää relsi hindäle saia, masś riik uma 66 protsendi väärtpapridõ iist 2,35 miljardit kruuni. Ku siiä otsa panda 6,5 miljardit kruuni, miä lätś riigile masma pronksmehe maahavõtminõ, saami liipride hinnas kokko 8,85 miljardit kruuni.

Viiol panti katsa miljoni iist kinni. No omma miljardi lännü ja olõ-i midägi tetä.

Kolmas mõttõlda ettevõtõ om Eesti Post. Timä taht no ummi väikumbit sidejaoskundõ ülepää kinni panda. Ku kiri ei jõvva inämb katõ-kolmõ pääväga Tartost Vinne piiri viirde, sõs pankõ uma ammõt ülepää kinni! Eestile ei olõ vaia mõttõlda märke nigu pank vai post.

Neläs mõttõlda ettevõtõ om haigõkassa. Ei olõ sääne kassa sukugi tõistmuudu ku koolnukassa. Inemine, kinkal haigõkassakaarti olõ-i, kiä ei kuulu killakunda (tsunfti), saa õnnõ kipõmbat ja edimäist tohtriapi.

Näütüses kodopernaasõ. Miis raba tüüd tetä ja naanõ kaes koton latsi. Ku näütüses mõni sääne vähätõvõ piäsi saama, sõs haigõkassakaardi saa tä riigi puult viil sõs, ku viimätsen otsan määnestki valuvaigistajat vaia. Vai ku kreissaega hindäl näpu maaha lasõt ja haigõkassakaarti olõ-i, võit tuu näpu hindäle perse tsusada, koolnukassalda ei nakka ütski eräkõrralidsõ meditsiini osakund sullõ sõrmõ tagasi umblõma.

Sotsialismi aigu olĺ Eestimaal riik ausa ja inemise varasti, palĺo joudsõ. No om vastapiten: riik sussõrdas õkvalt silmi all, a proomi sa tuudsamma tetä! Sõs tüütät ütel hääl pääväl Eesti vanglatüüstüse ASin, miä om 100 protsenti riigi ettevõtõ, tege ilosit ummõlus- ja metalliasju.

Kallis, kallis!

Noorõ ostlõsõ sakõstõ puutõ piten, a pensionääri hää ku kõrra kuun. Tavvamüüdä käüdäs, ku söögikraam otsa saa, iks Säästumarketin. Säält saa tükü maad odavambalt.

Konsumin, kon hinna kõgõ kallimba, käümi iks pensipääväl kõrra läbi – saa midägi hääd-parõmbat hindäle lupa. Lätsi minagi uma küleluuga Põlva Konsummi. Nii ku ma riioli päält Presidendi võti (muidoki kohvipaki), sosisť tõnõpuul mullõ kõrva sisse: «Kallis, kallis…!» Olli meelütet ja tujo nõssi.

Sis panni korvi sada kruuni masva kommikarbi. Seokõrd hõigaś mu armas küleluu jo kõvõmbalõ: «Kallis, kallis…!» Tiiä eski, et olõ sullõ kallis, ja joosi kulinaarialeti poolõ. A sis ku ma terven tükün suidsukana ja suurõ lõhekala takkaperrä korvi vissi, tulĺ mu papil jälki vahtsõnõ armuhuug pääle. Tä täniť kõgõst kõrist, nii et üle saali olĺ kuulda: «Kallis, kallis…!»

Anni tälle matsukõsõ, käsi täl kuss olla ja tei selges, et noid armuasju ei üteldä nii kõva helüga. «Kae, inemise joba vahtva meid!» sosisti tälle kõrva.

Kassa poolõ minnen haari viil ütte-tõist riiolidõ päält. Ku kassanäüdsik olĺ kõik kokko löönü ja küsse mu käest neläkotusõlidsõ numbriga arvõ, sis lätś mul pilt iist är. Tuu jo mu puul pinssi.

Koton, ku kohv valmis tett ja kanagi süüjit uutman, istõ papi lavva taadõ ja es lausu sõnnagi. «Kuulõ, mis sul ummõhtõgi om? Kas mõni hull tõbi om sullõ sisse tüknü?» küsse uma papi käest. «Ku mi Konsumin ollimi, sis ollit külh väega luulõlinõ ja korrutit egä viie minodi takast, et kallis ja kallis. Kas ma olõ sullõ õnnõ võõran paigan hinnat naanõ, a koton ei kae mullõ otsagi, muśost ja muust mi ei kõnõlõgi?» tundsõ aśa vasta huvvi. «Tobukõnõ olõt, nigu blondiin! Ma es ütle kallis sullõ, a asjo kotsilõ, miä sa korvi pannit. Tiiät jo külh, et kõik aśa läävä kallimbas ja mi piämi opma kokko hoitma, et jõvvasi massõ massa ja ei piäs kuusõ ala elämä minemä!» olĺ tõnõpuul kuri. «Blondiin ma külh olõgi, a tobukõnõ joht ei olõ. Ja kallis olõs kah tahtnu sullõ nii väega olla…» löristi umma ikmist. Sis tulĺ taadu, haarď mul ümbrelt kinni ja üteĺ: «Nüüt või iks sullõ kallis üteldä!»

SÄINASTI ASTA

Tossu Tilda pajatusõ

Naanõ tulõ esiki

Ku Võrol suu pääl Maksimarket vallalõ tetti, tulĺ ka üts Võromaa taat üten eidega vahtsõt puuti kaema. Perädü suurõn poodin kattõ eit silmist. Taat lätś kõgõ ilosamba poodinoorigu mano ja üteĺ: «Aja mukka tsipa aigu juttu, külh sõs tulõ mu naanõ esiki vällä!»

Elomiis Sass

Taa lugu juhtu 1970. aastil. Vinne aol võti kolhoosi ja sovhoosi hindäle tüüjõudu Tarto turuhuunõ mant, noid inemiisi kutsuti turuvarblaisis.

Läskmiis Sass läts kah lehekuulutusõ pääle turuhuunõ mano, et sõita liina lähküle sovhoosi kivve korjama.

Ega raha olõ-s päätähtsä. Sass olĺ kõva elomiis ja luutsõ, et trehväs põllu veeren määnestki silmärõõmu.

Põld olĺ õkva kaŕalauda man. Kaŕanaasõ olli lehmä är nüsnü. Nä paki Sassilõ piimä juvva. Liinamiis Sass kummuť üte huuga kats liitrilist plekk-kruusi tühäs.

A kesk põldu traktori takan kivve koŕatõn tundsõ Sass kõrraga, et kõtt korisõs kõvastõ. Kiäki nigu mürräsi timä sisen! Olõs vaia kipõstõ mõtsa juuskõ… A mõts olĺ kavvõn. Es jää muud üle, ku püksü alla laskõ ja põldu väetä. Ku Sass püksü jäl üles olĺ kergütänü, olĺ traktor kõiki kivvekorjajidõga joba tükk maad edesi lännü. Sass uutsõ är, ku traktoril olĺ tsõõr tettü, ja lei tüütegijidega jäl kampa.

Õdagu, ku tüüpäiv läbi, tulĺ tutva kaŕanaanõ vahtsõst piimäga. Sass inämb õngõ es lää. Üteĺ väega viisakalõ: «Egäl mehel uma mõõt!»

Latsilõ

Vastussõq saatkõq Tartu 48, Võro liin 65609 Uma Leht vai info@umaleht.ee.

Manoq kirotagõq uma nimi, vannus, aadrõś ja telehvoninummõŕ. Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai kasette ja Uma Lehe klepse.

Perämädsen Uman Lehen olnu mõistatusõ vastussõs tulĺ kirotaq, ku vanaq ommaq kollikõsõq ja näile nimeq pandaq.

Õigõq vannusõq olliq: *kolmkümmend säidse, kolmkümmend katõssa, kolmkümmend ja kolmkümmend kats.*

Joonistaq pildiq ja värmiq õigõhe är! Saadaq pildiq är ildampa 17. mahlakuu pääväs!

VERREV LILL

KATS PINNI

KÕLLANÕ PÄIV

TSIRK LINDAS

PIKK JA LÜHKENE PLEIÄTS

KIRRIV HAMÕQ

HAHK KRUUSIKÕNÕ

TSÕÕRIK LUMP

Uma Lehe toimõndus ots suvitsõs aos
reporterit
Taa tüü passis inemisele, kinkalõ miildüs:
• Võromaad tundma oppi
• vahtsit tutvit saia
• uman võro keelen kõnõlda ja kirota
kõkkõ muud, midä vaia, saa mano oppi
Küsü mano
tel 78 22 221, 56 606 494
vai info@umaleht.ee

Kuuluda

Müü

LÄMMÄPUMBA
Tel: 733 3370, GSM: 53 465 465
www.kliima24.ee

Osta

Nuur pere taht osta **maatükkü järve veeren**, kohe pääle saasi maja ehitä. Tel 517 7216, raivo@koitel.ee.

Näet, lämmi läts ja lepistikun liil jäl' külmävaivan pääväpaistõt uut...
RIHHARD IHER

Nele, olõmi mõttõn sukka, ku jätät jumalaga uma imä
MEETA REIMANNIGA
Võro seldsi ja Võro instituudi rahvas